

BRANOTERA MATRICE CPGRKE
M. N. 79
1957/4

Polja

Ивв. бр. 24060

4

REGIONALNO U LITERATURI?

MILOŠ BANDIĆ

Pripravni smo, u prvih mah, da pri pomenu regionalne književnosti beznačajno odmahnemo rukom; zatim, potreban nam je trenutak-dva da se prisjetimo: mnoga dela evropske i američke književnosti takodje su „regionalna“ pa ipak svetska literatura se bez njih ne bi mogla zamisliti... Problem je, neosporno, daleko dublji i složeniji nego što spolja izgleda.

U grubom raščlanjivanju stvari, posmatrano iz današnje kulturne situacije, regionalizam znači provincijalizam: zaostalost, zakasnelost, teskobnu uskost i polumrak literature, bez otvorenih, slobodnih, zračnih vidika. Jedna od osobina jugoslovenske literature u prošlosti je upravo taj dobrozli regionalizam čiji se trgovci uporno provlače i danas: regionalizam kao posledica našeg vekovnog zaostajanja i kaskanja za evropskom kulturom i kao posledica našeg tipičnog-balkanskog: poluradnoznalog, polubagatelišućeg odnosa prema tekovinama evropske kulture; i regionalizam kao prkosna odbrana naše nacionalnosti i jezika u prošlosti, i kao izvor izvanrednih talenata i monumentalnih književnih tvorevina.

Savremene prilike zahtevaju da se stav prema regionalizmu, prema regionalnome u literaturi korenito izmeni. Pipavo i primitivno, anegdotski razliveno i raspojasano pripovedanje, folklorne egzaltacije i lokalistička, arhaična obeležja jezika, duha i karaktera (likova) u književnim delima — što su sve sastavni delovi regionalnog u literaturi — predstavljaju balast i kočnicu u savremenim umetničkim traženjima. Regionalizam treba prevladati i postepeno iskoreniti. Suština tog procesa je u ostvarivanju umetničkog totaliteta književnog dela: u težnji da se umetnikova vizija ovog našeg čoveka, ovog našeg tla i života oslobodi svih sporednih i slučajnih komponenata, svega uskonacionalnog, pokrajinskog i lažnotradicionalnog i da tako bude shvatljiva, prihvatljiva

i zajednička u evropskim kulturnim strujanjima. Neka je cilj pišćev: da naše-ljudsko postane u njegovoj viziji i izrazu sveta — opšteljudsko.

Zbog mnogih regionalističkih (uskonacionalnih) elemenata naša književnost nije prodrila u inostranstvo (i iz nekih drugih razloga, razume se), a nije naročito popularna ni među našim čitaocima. S druge strane, izrazito regionalistička dela Sinklera Luisa, Erskina Koldvela i Viljema Foknera osvojila su svet. Uzroci? Pre svega umetnička snaga i prodornost njihovih tekstova. Lokalna organičnost i zagašljivost života u njihovim knjigama ne smeta nam zato jer je (komotnije posmatrano) tuđa nesreća tudjinu-razonoda, a sreća-samoza-borav i sanjarenje u iluzijama. A domaći nered i nepogoda, tvrdi svakidašnji problemi (u dobrim knjigama naših pisaca) ne zabavljaju i ne vesele domaćina i on ih nerado čita.

Mi danas ipak imamo nekoliko knjiga za koje slobodno možemo reći da su se izbavile okova regionalizma i provincijalnosti, da sadrže u isti mah i naša vlastita i univerzalna ljudska duhovna stremljenja i da nas mogu dostojno predstavljati pred licem sveta: to su romani Iva Andrića,

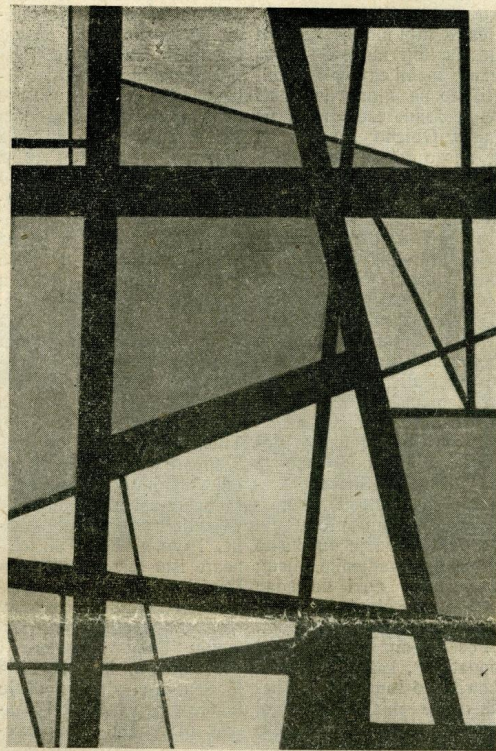
Oskara Daviča, Mirka Božića i Radomira Konstantinovića, esejistika Marka Ristića, Eli Fincija i Stanislava Šimića, pripovetke Miroslava Križe, Ranka Marinkovića, Vjekoslava Kaleba, Antonija Isakovića itd. To nije mnogo, ali bi nam, sigurno, bilo kudikamo praznije i tužnije bez toga. Mada ni mnogi slični nama nemaju više. Ali pravi napori i potpuniji prodori tek nas očekuju u budućnosti...

LUKA PAVLOVIĆ

Pojam regionalnog nameće se kao jedna nužnost, jedan neodvojni pratilac kretanja u literaturi. I makoliko mi isticali njegovu evidentnost, njegovu satelitstvo i upornost koja, ponekad, čak i nervira, osjećamo se bespomoćni pred tim neliterarnim fenomenom zbog kojeg, često, književnosti malih jezičkih područja i manjih nacionalnosti ostaju u sjenci velikih i velikih. Kao da ta mala područja neodoljivo nameću piscu jedan uski okvir njegove sredine iz koje ličnosti ne mogu da se odvoje i pokažu izvesna opšteljudska obilježja, kakva imaju ličnosti pisaca iz velikih područja. Ni je nimalo onda čudno da se prividno zatvoreni krug pojma „tera falkneriana“, čitav onaj biološki — psihološki kompleks plantatorskog američkog Juga formiran u djelima Viljema Foknera proširuje do neograničenih razmjera iako u svojoj biti predstavlja određenu sredinu. To što je regionalno u ovim djelima izgubljeno u maksimalnoj mjeri treba zahvaliti autoru koji je svoj tretman izdigao na više, opšteljudske i opšteprostorne relacije. U tome je, eto „tajna uspeha“ Foknerovog, uspeha jednog Nobelovca.

Kada govorimo o regionalnom u našoj literaturi, mislim da treba voditi računa o onom momentu, koji sam već pomenuo (malo jezičko područje, manja sredina). Hoću da kažem da je veoma teško izbjeći prisustvo regionalnih obilježja u takvoj literaturi i da su ona, ustvari, balast koji se ne može odbaciti. Ona su, da kažem, so takve literature, njen začim i njena glavina (kvantitativno, a ne u smislu umetničkih dostignuća). Ta regionalna obilježja su nužnost iz koje neminovno izrastaju djela viših, vanregionalnih kvaliteta. Uzeću samo jedan primjer: za mene su „Bihorci“ Camila Sijerčića, i pored najviše jugoslovenske nagrade — milion dinara, eklatantan primjer literature regional-

(NASTAVAK NA 5 STR.)

HENRIK STAŽEVSKI

KOMPOZICIJA

I. KONKURS „POLJA“ U ČAST DANA MLADOSTI

Redakcija mesečnika za gostavljuje i Saveza studenata kultura i umetnost „Polja“ ta Jugoslavije. Radovi se namerava da u čast Dana predaju pod žirom, a u mladosti raspise konkurs na posebnoj kovertici treba nazkome će svake godine do načiti ime i prezime, godinu deliti nagrade za najbolja i mesto rođenja i tačnu ostvarenja iz oblasti umetnosti koja na neki način pisan na srpsko-hrvatskom, najpotpunije odražavaju mladost, savremenost, novatorsko prodiranje u još neotkrivene predele života u eseja: do osam kucanih koordinatama ovog veka i stranica sa proredom. Rok ovog podneblja. predaje do 15 maja 1957

Ovogodišnji konkurs, koji se raspisuje uz materijalnu podršku Pokrajinskog ko-liteta Narodne omladine Gorkog ulica, broj 20/I, Srbije za Vajvodinu, a u Novinsko i izdavačko pre-relativno kratkom roku pre-

Nagrade: I. nagrada: 25.000 dinara, II. nagrada: 15.000 dinara, III. nagrada: 10.000 dinara.

Uziri sačinjavaju: smislu Davičovog stiha Vera Đokić, stud. književn. „Borbo, večita mladost“: Ferenc Feher, knjiž.

Konkurs je anonimn. Raša Popov, novinar Pravo učešća imaju svi čl-novi Narodne omladine Ju-Florika Stefan, književnik.